

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl předsedou senátu Mgr. Radovanem Havelcem v právní věci žalobkyně **MUDr. I. Š.**, proti žalovanému **Ministerstvu práce a sociálních věcí**, se sídlem Praha 2, Na Poříčním právu 376/1, o návrhu žalobkyně na ustanovení zástupce z řad advokátů pro podání kasační stížnosti proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 6. 2020, č. j. 17 Ad 18/2020-17,

t a k t o :

Soud **u s t a n o v u j e** zástupkyní žalobkyně pro podání kasační stížnosti proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 6. 2020, č. j. 17 Ad 18/2020-17, a následné zastupování v řízení o této kasační stížnosti **Mgr. Alici Jeziorskou**, advokátku se sídlem Havířov, Svornosti 86/2.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Krajský soud v Ostravě postoupil Nejvyššímu správnímu soudu podání žalobkyně ze dne 30. 7. 2020 obsahující návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů pro podání kasační stížnosti proti shora uvedenému usnesení krajského soudu. Krajský soud tímto usnesením pro opožděnost odmítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 3. 2020, č. j. MPSV-2020/58526-923, jímž žalovaný pro opožděnost zamítl její odvolání proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Ostravě ze dne 11. 2. 2020, č. j. 20212/2020/HAV. Úřad práce tímto rozhodnutím zamítl žádost žalobkyně ze dne 30. 10. 2019 o příspěvek na péči.

[2] Podle § 35 odst. 10, věty první před středníkem, soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) platí, *že navrhovatelé, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.* O ustanovení zástupce lze přitom žádat ještě před podáním návrhu na zahájení řízení tak, aby poskytnutá právní pomoc mohla efektivně působit již od počátku řízení (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2006, č. j. 2 As 2/2006 – 50, citovaná rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na webu www.nssoud.cz).

[3] Z citace uvedeného zákonného ustanovení vyplývá, že účastníku řízení lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků; 2) je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů.

[4] Pokud jde o první podmínku, podle § 36 odst. 3, věty první až třetí, s. ř. s. platí, *že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze*

vyjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.

[5] Nejvyšší správní soud nejprve posuzoval, zda by kasační stížnost proti shora uvedenému usnesení krajského soudu, pokud by byla podána, nebyla návrhem zjevně bezúspěšným, neboť krajský soud tímto usnesením žalobu žalobkyně proti rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 3. 2020, č. j. MPSV-2020/58526-923, odmítl pro opožděnost.

[6] Za zjevně neúspěšný návrh je přitom dle judikatury tohoto soudu nutno považovat takový návrh, jehož neúspěšnost je bez jakýchkoliv pochybností a dokazování zcela jednoznačná, nesporná a okamžitě zjistitelná. Zjevně neúspěšným návrhem je například opožděně podaná žaloba či kasační stížnost; návrh na prominutí zmeškání zákonné lhůty, kterou nelze prominout; návrh, který je výslovně vyloučen z meritorního projednání, apod. O zjevně bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva se jedná i tehdy, jestliže již ze skutkových tvrzení žadatele (aniž je třeba provádět dokazování) je nepochybné, že mu ve věci nemůže být vyhověno. Institut zjevné neúspěšnosti se vztahuje také k řízení o kasační stížnosti (srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 12. 2007, č. j. 7 Afs 102/2007-72, či usnesení tohoto soudu ze dne 22. 8. 2012, č. j. 8 As 75/2012-25).

[7] Navzdory tomu, že ustanovení zástupce je v nynější věci požadováno pro účely podání kasační stížnosti proti usnesení o odmítnutí žaloby pro její opožděnost, takovou kasační stížnost, pokud by byla podána, s ohledem na dosavadní průběh řízení, za zjevně neúspěšný návrh *prima facie* považovat nelze.

[8] Z obsahu předloženého spisu Krajského soudu v Ostravě Nejvyšší správní soud zjistil, že žalobkyně zaslala krajskému soudu prostřednictvím poštovní přepravy dne 8. 6. 2020 podání, v němž uvedla, že podává žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 3. 2020, č. j. MPSV-2020/58526-923; současně požádala o ustanovení zástupce z řad advokátů a osvobození od soudních poplatků, a to jednak ve vztahu k řízení o podané žalobě, a dále ve vztahu k řízení o nové žádosti o příspěvek na péči, kterou podala dne 31. 3. 2020. Krajský soud žalobu usnesením ze dne 24. 6. 2020, č. j. 17 Ad 18/2020-17, pro opožděnost podle § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s. odmítl. Konstatoval, že žalobkyni bylo žalobou napadené rozhodnutí žalovaného doručeno dne 26. 3. 2020, dvouměsíční lhůta pro podání žaloby tak uplynula dne 26. 5. 2020; žalobkyně však žalobu předala k poštovní přepravě až dne 8. 6. 2020. Dne 24. 6. 2020 zaslala žalobkyně krajskému soudu podání označené jako „*Doplňke k příloze mé žádosti, která byla sepsána dne 8. 6. 2020 ve věci ŽÁDOSTI O BEZPLATNÉHO ADVOKÁTA A OSVOBOZENÍ OD SOUDNÍCH POPLATKŮ PRO ZÁLEŽITOST OHLEDNĚ ŽÁDOSTI MÉHO PŘÍSPĚVKU NA PÉČI-sepsání žaloby, která již byla podána a vedení celého řízení ve věci podání dvou žádostí o příspěvek na péči*“, v němž uvedla, že obdržela informaci, že „*sociální úřad*“ ji byl povinen informovat, že proti rozhodnutí žalovaného může podat žalobu. Takovou informaci neobdržela, napadlo ji to však samotnou. Nejdříve „*žádala u Okresního soudu v Havířově*“ dne 4. 5. 2020, který jí však sdělil, že je místně nepřislusný.

[9] Nejvyšší správní soud ze zapůjčeného spisu Okresního soudu v Karviné – pobočky v Havířově sp. zn. 106 Nc 2001/2020, zjistil, že žalobkyně u dané pobočky okresního soudu podala dne 4. 5. 2020 žádost o osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta ve věci „*1) odvolání KoP HA č. j. 20212/2020 ze dne 11. 2. 2020 ve věci příspěvku na péči – v celém řízení. 2) v celém řízení ve věci podání nové žádosti o příspěvek na péči 31. 3. 2020*“. K žádosti připojila mj. rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 3. 2020, č. j. MPSV-2020/58526-923, a své odvolání ze dne 10. 3. 2020 proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Ostravě ze dne 11. 2. 2020, č. j. 20212/2020/HAV. Dne 4. 6. 2020 byla žalobkyně u okresního soudu vyslechnuta; zopakovala, že žádá o osvobození od soudních poplatků a ustanovení právního

pokračování

zástupce ve věci řízení o příspěvku na péči. Uvedla, že proti rozhodnutí [Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Ostravě – pozn. NSS] ze dne 11. 2. 2020 podala odvolání, které bylo zamítnuto. Současně podala novou žádost o příspěvek na péči. Okresní soud v Karviné – pobočka v Havířově usnesením ze dne 4. 6. 2020, č. j. 106 Nc 2001/2020-58, rozhodl, že se žalobkyni osvobození od soudních poplatků nepřiznává, a že se jí zástupce z řad advokátů neustanovuje. V odůvodnění uvedl, že se domáhala ustanovení advokáta a osvobození od soudních poplatků „*ve věci řízení o příspěvek na péči*“; soud však v této věci nemá pravomoc rozhodovat. Soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci vyplývající z poměrů soukromého práva; řízení o příspěvek na péči z právních poměrů soukromého práva nevyplývá, v těchto věcech rozhodují věcně příslušné správní orgány. Žádostem žalobkyně nemůže být vyhověno již proto, že řízení ve věci příspěvku na péči není řízením soudním, nýbrž správním.

[10] Podle § 35 odst. 10, třetí věty, s. ř. s. platí, že *požádá-li navrhovatel o osvobození od soudních poplatků nebo o ustanovení zástupce, po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení*. O ustanovení zástupce lze tedy žádat ještě před podáním správní žaloby.

[11] Jelikož zákon nestanoví zvláštní příslušnost soudu pro rozhodnutí o návrhu na ustanovení zástupce před zahájením řízení, je třeba vycházet z toho, že příslušný o návrhu rozhodnout je soud, který by byl věcně a místně příslušný k řízení o žalobě či jiném návrhu ve věci samé. Pro rozhodnutí o návrhu na ustanovení zástupce pro řízení o správní žalobě podle § 35 odst. 10 s. ř. s. je tedy věcně příslušný krajský soud, pokud navrhovatel nemá v úmyslu podat návrh na zahájení řízení, které je zákonem svěřeno do příslušnosti soudu kasačního - § 7 odst. 1 s. ř. s. (srov. usnesení tohoto soudu ze dne 6. 3. 2009 dne č. j. Na 18/2009-4). Současně však platí, že lhůta pro podání (správní) žaloby se podle § 35 odst. 10, věty třetí, s. ř. s., staví i v případě, že o žádosti o ustanovení zástupce, podané před zahájením řízení, rozhodoval civilní soud, nikoliv příslušný správní soud (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 10. 2015, č. j. 8 Ads 99/2015-35, a ze dne 13. 12. 2017, č. j. 6 Afs 294/2017-27).

[12] S ohledem na uvedené závěry tak nelze kasační stížnost proti shora uvedenému usnesení krajského soudu, pokud by byla podána, *a priori* považovat za zjevně bezúspěšný návrh podle § 36 odst. 3, věty třetí, s. ř. s., neboť nelze s jistotou vyloučit, že v důsledku shora popsaných specifických skutkových okolností mohla být žaloba podána v otevřené lhůtě. Kasační přezkum usnesení krajského soudu, které žalobu odmítlo pro opožděnost, tak nelze označit za bezpředmětný.

[13] Nejvyšší správní soud proto dále posuzoval osobní, majetkové a výdělkové poměry žalobkyně. Ačkoliv je totiž řízení, které žalobkyně vede (tj. řízení ve věci sociální péče) podle § 11 odst. 1 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, osvobozeno od soudních poplatků, tato skutečnost ještě sama o sobě neznamená splnění prvé z podmínek pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 10 s. ř. s. Je proto nutné posoudit, zda jsou u žalobkyně splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků (viz rozsudek tohoto soudu ze dne 24. 8. 2011, č. j. 4 Azs 22/2011-46).

[14]

[15] Za tímto účelem byl žalobkyni zaslán formulář *Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce*. Z vyplněného formuláře, k němu přiložených příloh a soudního spisu krajského soudu vyplývá, že žalobkyně je invalidní ve III. stupni, rozvedená, má zletilého syna (který s ní trvale nesdílí domácnost, dojíždí za ní a pobírá příspěvek na její péči ve výši 880 Kč). Příjmy žalobkyně sestávají pouze z invalidního důchodu ve výši 8 668 Kč a příspěvku na bydlení ve výši 2 196 Kč, tj. činí měsíčně celkem 10 864 Kč.

Jediným jejím majetkem větší (nespecifikované) hodnoty, je chata, v níž bydlí. Průměrné měsíční náklady žalobkyně přitom činí cca 9 778 Kč (cca 4 428 Kč náklady na bydlení, cca 3 000 Kč na stravu, a cca 2 350 Kč náklady na internet, telefon, léky, ošacení a ostatní).

[16] S ohledem na takto zjištěné majetkové a osobní poměry žalobkyně dospěl kasační soud k závěru, že žalobkyně nemá dostatečné prostředky k úhradě právního zastoupení a splňuje tak zákonné podmínky pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s.

[17] Rovněž druhá podmínka pro ustanovení zástupce, tj. nezbytnost zastoupení žalobkyně k ochraně jeho práv, je splněna. Pro řízení o kasační stížnosti totiž obecně platí, že stěžovatel musí být zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 věta před středníkem s. ř. s.). Zároveň nevyšlo najevo, že by žalobkyně měla vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních předpisů vyžadováno pro výkon advokacie a kasační stížnost, pro jejíž podání navrhuje ustanovení zástupce, má směřovat proti rozhodnutí krajského soudu ve věci samé (srov. výjimku z povinného zastoupení podle usnesení rozšířeného senátu tohoto soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19).

[18] Nejvyšší správní soud tudíž dospěl k závěru, že v posuzované věci jsou splněny podmínky pro vyhovění návrhu žalobkyně na ustanovení zástupce z řad advokátů. Žalobkyně vyjádřila preferenci, aby jí byla jako zástupkyně ustanovena konkrétně *Mgr. Alice Jeziorská, advokátka se sídlem Havířov, Svornosti 86/2*, neboť ji zastupovala již dříve v řízení o žádosti o přiznání invalidity III. stupně. Neshledal přitom důvod, proč této preferenci nevyhovět, a to rovněž s ohledem na relativně malou vzdálenost sídla advokátky od místa bydliště žalobkyně; současně zohlednil, že daná advokátka dle registru České advokátní komory s ustanovováním *ex offio* souhlasí.

[19] Zastoupení advokátem, kterého Nejvyšší správní soud ustanovil pro řízení o kasační stížnosti, je omezeno jen na toto řízení (srov. usnesení rozšířeného senátu tohoto soudu ze dne 28. 6. 2018, č. j. 8 As 167/2017 - 58).

[20] Závěrem Nejvyšší správní soud připomíná, že kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu lze podat ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout. Lhůta pro podání kasační stížnosti přitom neběží po dobu podání návrhu na ustanovení zástupce (tj. od 30. 7. 2020) do nabytí právní moci rozhodnutí o tomto návrhu, tj. do nabytí právní moci tohoto usnesení (viz rozsudek tohoto soudu ze dne 22. 8. 2007, č. j. 2 As 81/2006-165).

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. listopadu 2020

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu